

Karstwandeling in de Famenne

HAN-SUR-LESSE

LENGTE: 15 km

VERTREKPUNT: Op de Place Théo Lannoy bij de kerk in Han-sur-Lesse.

AANDACHTSPUNTEN: Deze wandeling loopt door een kloofje met rotsen tot bij een verdwijngat, de Laide Fosse. We beschrijven hoe je van bij dit gat naar boven kruipen maar gezien de zeer steile wanden is dit niet altijd gemakkelijk en zonder gevaar, in het bijzonder als de kloof er nat bijligt. Wil je het veilig houden, kan je via het pad terugkeren naar het hoogste punt van de kloof, met de wandelkaart kom je met een kleine omweg gemakkelijk weer op het vervolg van de wandeling. Op het meest oostelijke deel van de wandeling moet je afdalen naar een beekje via een pad dat breed en kaarsrecht is maar zeer steil. Het is helemaal niet eenvoudig om op dit pad overeind te blijven en niet uit te glijden.

Verder bestaat de wandeling uit bospaden en veldwegen die geen problemen stellen. Alleen op de passages langs de rotsen zijn er afronden en daar moet je uiteraard wat voorzichtig zijn.

TOPOGRAFISCHE KAARTEN NGI: 59/1-2 en 59/3-4 (1:20.000)

De Famenne is een depressie tussen de Condroz in het noorden en de Ardennen in het zuiden. De ondergrond van de Famenne bestaat uit schiefers, hardgeworden klei die veel water kan opnemen. Schiefers vertonen wienig weerstand tegen vorst waardoor het gesteente afgebroken wordt tot kleinere stukken. Tijdens de kortere zomers in het Carboon transporteerden de rivieren die brokken weg uit de streek. Ten zuiden van de Famenne bevindt zich een smalle band bestaande uit kalk, de Calestienne. De rivieren die door deze band stromen, de Lesse en de Lomme, hebben hier gezorgd voor spectaculaire oplossingsverschijnselen, in de geologie 'karst' genoemd. Op deze wandeling kom je verschillende van deze karstverschijnselen tegen: verdwijngaten, grotten en resurgenties. Je kan de

wandeling combineren met een bezoek aan de bekende grotten van Han-sur-Lesse. De grotten zijn al bijna twee eeuwen in privé-bezit en zijn een toeristische topper. Je kan tegenwoordig de grotten zelfs huren voor een exclusieve soirée met champagne en animatie. Je kan er ook overnachten in een rustieke hut naast de beren van het wildpark.

De stroomgebieden van de rivieren Lesse en Lomme liggen in een gebied dat in 2018 door de Unesco werd uitgeroepen tot een zogenaamd Geopark. Een Geopark is een geografisch gebied met een sterke identiteit dat het onderscheidt van andere gebieden en dat kan bogen op landschappen en geologisch erfgoed van wereldniveau.

De wandeling brengt je langs verschillende schitterende uitzichtpunten, die typisch zijn voor de Famenne.

BESCHRIJVING

Van de Lesse naar de Lomme

Vertrek op het plein met parkeerplaatsen links naast de kerk. Links naast het Musée du Monde Souterrain, gewijd aan de vorming van de grotten van Han en aan de oude voorwerpen die uit de grotten opgegraven werden, ga je het straatje in. Dit is de Rue du Gîte d'Etape. Het straatje brengt je inderdaad bij de jeugdherberg. Linksaf hier, de Rue de la Lesse, en aan de Lesse rechtsaf. Je volgt hier de rijweg die naast de rivier loopt. Na een bocht naar links kom je bij een grote stenen kapel, hier sla je rechtsaf in de Rue des Rochettes. Bij een doodlopend straatje aan de rechterkant ga je rechtdoor en wat verder linksaf in de Rue de Malispré. Op het volgend kruispunt rechtdoor, de Rue Dry Herleux. Een prachtig voorbeeld van afschuwelijke lintbebouwing en bij de verkenning van deze wandeling in oktober 2018 hadden we de indruk dat men nog niet van plan is te stoppen: nog heel wat bouwgronden zijn hier te koop en de straat is al klaar geasfalteerd. De weg wordt een veldweg (voor hoe lang nog?) en je wandelt rechtdoor. Je krijgt aan de linkerkant een mooi uitzicht op de vallei van de Lesse. Je komt bij een kruis met een bank en een lindeboom. Hier wandel je rechtdoor over de asfaltweg en bij de volgende lindeboom sla je rechtsaf.

De kiezelweg leidt naar een parkeerplaats. Je laat hier een weg links het bos inlopen en je gaat rechtdoor over de kiezelweg. Bij een splitsing aan een driehoekig pleintje hou je rechts en je volg het pad dat naar het bos loopt. In het bos kom je snel bij een splitsing aan een bord van het Parc de Lesse et Lomme. Hier neem je het linkerspad. Het pad stijgt naar een uitzichtpunt. Beneden zie je de beboste heuvel Rond Tienne liggen. Lang geleden stroomde de Lomme rond deze heuvel maar de rivier is er in de loop der jaren in geslaagd de bocht af te snijden. Het pad loopt links van het uitzichtpunt naar beneden, met betonnen trapjes. Na enkele haarspeldbochten kom je bij de grot van Eprave. De grot werd vroeger toeristisch uitgebaat maar in 1940 werd ze gesloten wegens de oorlog en instortingsgevaar. Vandaag wordt de grot nog gebruikt voor initiatie in speleologie. Net voor de grot tonen de grote blokken de verschillende kalklagen, geologen likken hier hun vingers af. Deze grot werd in de kalksteen uitgesleten door de Lomme, vandaag loopt ze een

gans stuk lager. Je wandelt onder een prachtige rotsboog door en je slaat onmiddellijk erna rechtsaf, steil naar beneden tot aan de oever van de Lomme. De wandeling loopt straks naar rechts langs de oever van de Lomme, maar eerst moet je absoluut naar links tot bij de resurgentie van de Lomme. Dit is een uitzonderlijke plaats van natuurschoon en bovendien is de plaats hoogst interessant. Aan de linkerkant en beneden de hoge rotsmuur geraak je over de rotsblokken tot vlak bij de resurgentie. Hier komt een ondergrondse arm van de Lomme weer aan de oppervlakte en vervoegt de bovengrondse loop, na een mysterieuze tocht door spleten en gangen onder de grond die soms wel 260 uur duurt. Vertrekkend van aan deze resurgentie zijn duikers-speleologen ooit tot 88 meter diep afgedaald in het grottenstelsel. Aan de resurgentie kan je niet verder, je keert dus op je passen terug. De zijpaden die naar de grot stijgen laat je rechts liggen en je volgt nu het pad dat vlak langs de oever van de Lomme loopt. Bij een zijpad dat van rechts komt draai je mee naar links. Het pad volgt de rivier nog eventjes verder langs de rand van een akker. Bij een weide draai je mee naar rechts, het pad wordt nu een brede veldweg. Bij het einde van de weide kan je eventueel de brede veldweg even verlaten en links het pad langs de weiderand volgen, honderd meter verder kom je dan bij een kleine resurgentie. Als er voldoende water in de grond zit, komt hier een deel van het water boven uit het grottenstelsel van de 'Laide Fosse', een gat dat je straks zal bezoeken.

Naar het uitzichtpunt 'Le Belvédère'

De wandeling volgt verder de brede veldweg. De beboste heuvel aan de linkerkant heet de 'Rond Tienne'. Vroeger stroomde de Lomme rond deze heuvel maar in de loop der tijden heeft de rivier de meander afgesneden. Het slib dat de rivier achterliet maakte de oude meander tot zeer vruchtbaar akkerland. Bij het einde van de akkers maakt de veldweg een bocht naar rechts en stijgt naar de Rue du Beau Séjour. Even naar links en je komt bij de N86, de rijksweg tussen Rochefort en Han-sur-Lesse. Je moet deze gevaarlijke weg oversteken en aan de overkant het kleine asfaltwegje opgaan. Let bijzonder goed op als je oversteekt, wandel eerst enkele meters naar rechts zodat je ook zicht hebt op het verkeer dat van rechts uit de bocht komt. De weg stijgt het bos in. Een gans stuk hoger kom je bij de woning van een architect, hier laat je een zijweg rechts liggen en je gaat rechtdoor. Neem de tweede zijweg aan de linkerkant, een grasweg die vertrekt net voorbij een paaltje met 'VA' erop. Misschien zie je hier ook nog de oranje pijl bij het begin van de grasweg.

De mooie grasweg eindigt voor de steile helling van de vallei van de Lomme. De wandeling vervolgt naar rechts maar loop eerst even naar links, je komt dan snel boven een steengroeve te staan en je hebt er een weids panorama. Keer van aan de steengroeve even op je passen terug, laat de grasweg die je hier bracht rechts liggen en volg de weg die bovenaan de valleihelling verder loopt. De weg verwijdt zich van de steile helling en stijgt verder. Je volgt de weg tot op een kruispunt met een brede bosweg. We hadden hier de weg rechtdoor willen nemen, maar deze is verderop heel erg overgroeid en in de zomer bijna niet begaanbaar door de

begroeiing. Sla dus op dit kruispunt rechtsaf en onmiddellijk erna op het volgende kruispunt weer linksaf, een brede en rechte bosweg.

Je blijft altijd rechtdoor gaan. De weg loopt het bos uit en loopt verder tussen akkers. Kijk goed uit naar het kleine bosje rechts van de weg, hier moet je de veldweg verlaten. In het bosje aan de rechterkant begint een kloofje en daar moet je induiken. Je loopt in de uitgesleten vallei van een beekje dat meestal droog staat. Dit kloofje heet de 'Laide Fosse'. Je blijft door het kloofje afdalen. Na een tijd

verbreedt de uitgesleten vallei en op het diepste punt kom je bij een chantoir, een verdwijngat waar bij hoge waterstanden het water van de beek in een onderaards gangenstelsel loopt. Een mooie en speciale plek is het hier toch? Maar om hier weg te geraken moet je naar boven, de steile en glibberige helling op. Ga met je rug naar de chantoir staan, helemaal boven aan de rechterkant is de uitgang uit het bos. Daar moet je op een of andere manier geraken. Voorzichtig als je over de rotsen naar boven kruipt, de helling is verraderlijk steil en bij vochtige ondergrond is dit een gevaarlijke onderneming. Misschien loop je beter eerst enkele meters terug van aan de chantoir tot voorbij de rotsen en dan scherp rechts omhoog. Je kan ook helemaal teruglopen naar de veldweg en rond het bos lopen.

Als je uit het bos met de chantoir komt loop je naar de asfaltweg, volg deze naar rechts. Net voorbij de akker aan de rechterkant verlaat je de asfaltweg en je neemt de brede weg aan de rechterkant die het bos ingaat. Aan een eerste splitsing met een weg aan de rechterkant ga je rechtdoor. Aan een volgend kruispunt, ongeveer honderd meter verder, sla je linksaf. Je moet goed opletten om dit kruispunt niet te missen en het paadje dat je moet nemen is een smal woudloperspad. Het paadje brengt je op een asfaltweg. Je steekt de asfaltweg over en je volgt de brede weg die het bos inloopt. Je komt bijna onmiddellijk bij een informatiebord, hier hou je rechts aan en je komt zo bij het uitzichtpunt 'Le Belvédère'. Je hebt er een fenomenaal uitzicht over de Famenne met in de verte de horizon van de Ardennen. De droge vallei beneden is de 'chavée', de oude bedding van de Lesse. Tot 100.000 jaar geleden stroomde de Lesse in deze vallei tot ze een gemakkelijker ondergrondse loop opzocht. Bij een hoger debiet vloeit de rivier opnieuw door de vroegere meander en overstroomt zo de omliggende dorpen. De inwoners van Han zeggen dan dat het 'water draait'. Met de rug naar het uitzicht stap je enkele meters naar voor en dan, bij enkele majestueuze zwarte dennen, neem je het pad naar rechts. Het loopt even het bos in. Net voorbij een informatiebord van het natuureservaat Rocher de Serin et Fond Saint- Martin kom je bij een omheind stuk kalkgrasland. Bij het begin van dit kalkgrasland sla je rechtsaf en je neemt het pad langs de afsluiting. Op het einde linksaf en je wandelt weer langs de rand van de hoge rotsen. Je moet goed opletten: bij het einde van het omheind stuk kalgrasland sla je linksaf maar bijna onmiddellijk sla je rechtsaf in een smal paadje tussen struiken dat verder de rand van de rotsmassief volgt. Het bergpaadje daalt. Bij een grote naaldboom met splitsende stam neem je niet het dalende pad naar rechts, je blijft rechtdoor in de flank verder lopen en je stijgt weer. Je komt bij een volgend uitzichtpunt. Sommigen vinden dit blijkbaar een geschikte kampeerplek. Het pad loopt nu weg van de afgrond en draait dan naar links het bos in. Let op: je bent nog maar net het bos in of je moet het pad aan de rechterkant verlaten. Links van een rotspartij duikt naast een grote beuk een smal paadje naar beneden, zeer steil. Je komt op een veel gebruikt wandelpad dat je naar rechts volgt, je daalt dus verder.

Door de Fond de Tion

Beneden kom je op een andere weg in een mooie vallei terecht. Even volg je de weg naar rechts. De weg loopt bijna onmiddellijk over een gracht en net hierna moet je

de weg verlaten: neem aan de linkerkant een scherp teruglopend pad. Dit zalige pad loopt eerst even in de flank van de vallei en draait dan naar rechts om stevig verder te stijgen. Na 400 meter eindigt het pad op een brede bosweg die je naar rechts volgt. De weg stijgt zacht verder op de kam en biedt je aan de rechterkant mooie doorkijkjes. Na een kleine 700 meter kom je op een kruispunt, hier ga je gewoon rechtdoor. Nog 200 meter verder eindigt de weg op een kruispunt waar vijf boswegen samenkomen. Je slaat hier rechtsaf in een hoek van 120 graden, je steekt dus de brede rechtlijnige bosweg over en je volgt aan de overkant de stijgende bosweg. Je wandelt nu een zone van het bos binnen waar niet zoveel wandelaars komen. Het schijnt ook dat de jagers hier ook liever geen pottenkijkers willen. Een goede honderd meter verder kom je op een andere bosweg. Deze steek je over en je volgt een weinig gebruikte bosweg. Deze bosweg draait snel naar rechts. Er zijn een tweetal zijwegen aan de rechterkant maar je volgt dezelfde weg verder. Snel sta je voor een brede grasstrook. Hier sla je linksaf, er loopt een pad over de grasstrook dat helemaal de berg afloopt. Volgens mijn trigonometrische berekeningen – 100 meter dalen over een afstand van 250 meter in vogelvlucht – is dit een dalingspercentage van 40%. Enorm steil dus! Je moet hier moeite doen om overeind te blijven. Als je heelhuids beneden komt volg je het pad rechtdoor dat door het bos loopt. Je komt bij een droge gracht. Je daalt af in de gracht en klimt er aan de andere kant weer uit, je staat zo in een mooie grote weide. Rechtsaf langs de rechterrandaal van de weide.

Je wandelt nu zalig door de vallei Fond de Tion. Even is er ook een strook bos aan de linkerkant en dan weer een volgende grote weide. Je volgt de kiezelweg. Een paar honderd meter verder eindigt ook het bos aan de rechterkant. Een beetje verder moet je de kiezelweg tijdelijk verlaten om naar het uitzichtpunt Griffaloux te gaan. Je gaat een paadje links op dat tussen afsluitingen naar het bos toeloopt. Aan het einde van de weide aan de linkerkant draait het pad naar links en stijgt het bos in. Snel kom je op een dwarspad dat je naar rechts neemt. Nog een keer moet je links kiezen, je volgt de bewegwijzering, en je stijgt stevig verder over een pad over rotsen en boomwortels. Helemaal boven vind je een zijpad rechts dat je bij het uitzichtpunt brengt, het laatste op deze wandeling. Let op, de afgrond is steil. Beneden aan de voet van de rotsen zie je misschien enkele dieren lopen van het wildpark van Han-sur-Lesse.

Je loopt via hetzelfde pad weer helemaal naar beneden tot op de kiezelweg tussen weiden die je nu verder naar links volgt. Je komt bij een splitsing met een ijzeren kruis. De wandeling gaat aan het kruis rechtdoor over de verharde grasweg maar als je wil rusten sla je eerst even rechtsaf, tot bij een bank en een monument voor de geallieerde weerstand tijdens de tweede wereldoorlog. De zeer mooie weg die links van het ijzeren kruis vertrekt brengt je bij een bankje op asfalt. Rechtdoor. Ook bij de volgende asfaltweg aan de linkerkant ga je nog even rechtdoor en je slaat dan rechtsaf in een grasweg. Deze eindigt op een volgende asfaltweg die je naar links volgt. Een goede halve kilometer verder verlaat je de asfaltweg en je neemt een paadje aan de rechterkant dat het bos inloopt. Het pad steekt een beekvalleitje over en je slaat linksaf in een pad dat naast de beekvallei loopt. Het pad eindigt op asfalt, je slaat rechtsaf en je wandelt rechtdoor tot in het centrum van Han-sur-Lesse.